

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

postmottak@jd.dep.no

Hørings svar om regulering av tilleggsfordeler ved kredittopptak

Finanstilsynet fikk den 22. juni 2021 i oppdrag av Finansdepartementet å utarbeide et høringsnotat om behovet for en nærmere regulering av tilleggsfordeler ved kredittopptak. Finanstilsynets forslag innebærer at det innføres et forbud mot tilleggsfordeler ved kredittopptak, med mindre fordelene ikke også tilbys kunder som betaler med debetløsninger.

Ettersom det i Finanstilsynets høringsnotat er foreslått endringer i finansavtaleloven, så er det Justis- og beredskapsdepartementet som gjennomfører høringsrunden. Høringsnotatet ble sendt ut til høringsinstansene den 21. juni 2022, og høringsfristen er satt til den 1. november 2022.

Forbrukerrådet oversender med dette sitt hørings svar, som er innsendt ved bruk av departementenes digitale løsning for høringsuttalelser.

Forbrukerrådets hovedpunkter kan i korte trekk oppsummeres slik:

- Forbrukerrådet imøteser ikrafttredelse av ny finansavtalelov (lov 18. desember 2020 nr. 146) med tilhørende forskrift, og registrerer at departementet har satt den 1. januar 2023 som antatt ikrafttredelsestidspunkt.
- Forbrukerrådet støtter Finanstilsynets forslag til tillegg til ny finansavtalelov, som innebærer at inngåelse av en kredittavtale, utnyttelse av en allerede inngått rammeavtale om kreditt eller annen kreditttyting ikke må settes som vilkår for å kunne inngå en annen avtale eller for å få en annen vare eller tjeneste til bedre vilkår enn forbrukeren ellers ville ha fått.

- Forbrukerrådet støtter at eventuelle tilleggsfordeler til kredittkunder også skal tilbys til kunder som ønsker å betale med debetløsninger. Vi oppfordrer departementet til å utrede om ordningen også kan gjelde oppgjør med kontanter.
- Tilleggsfordeler må som hovedregel være tilgjengelig for alle forbrukere, uavhengig av hvilken betalingsløsning forbrukerne velger å benytte seg av.

Forbrukerrådet vil i det etterfølgende kort utdype noen av våre synspunkter.

Bakgrunn

Forbrukerrådet viser til at regjeringen ved daværende Barne- og likestillingsdepartement i 2016 fikk overlevert en utredning fra den danske professoren Tanja Jørgensen vedrørende regler om kredittmarkedsføring, som blant annet tok til orde for et forbud mot visse tilleggsfordeler. Rent konkret foreslo hun følgende:

«Inngåelse av en kredittavtale eller utnyttelse av en allerede inngått rammeavtale kan ikke settes som vilkår for å kunne inngå en annen avtale eller for å få en annen vare eller tjeneste til bedre vilkår enn man ellers ville fått.»¹

Forbrukerrådet registrerer at forslaget til Finanstilsynet er nær identisk med forslaget til professor Jørgensen, og imøteser at bestemmelsen etter seks år i «forslagskassen» nå omsider blir tatt inn i norsk regelverk. Bestemmelsen vil bidra til en mer forsvarlig omsetning av kreditt, og styrker dermed markedets integritet. Den forebygger unødvendig opptak av dyr gjeld, og styrker derigjennom forbrukervernet i kredittmarkedene.

Forslag til regulering

Finanstilsynet peker på at de mest vanlige tilleggsfordelene ved kredittopptak er opptjening av bonuspoeng, tilgang til rabatter, cashback og ulike forsikringer. Ifølge Finanstilsynet er det uheldig at disse fordelene brukes som et incitament for å få kundene til å betale med kredittkort fremfor å betale med for eksempel debetkort. Det bidrar til opptak av unødvendig dyr kreditt som gjør mange forbrukere økonomisk sårbare.

Når det gjelder ulike forsikringer så peker Finanstilsynet på at slike dekninger i stor grad må antas å være finansiert av kunder som allerede har rentebærende gjeld hos kredittytterne, og at disse forsikringene i dag antakelig finansieres av

¹ Utredning av professor Tanja Jørgensen vedr. «Regler om kredittmarkedsføring» (2016), side 99. https://pure.au.dk/portal/files/104241794/utredning_om_markedsforing_av_kreditt.pdf

de kundene som av ulike grunner ikke betaler kreditten før det påløper høye renter. I motsetning til tilleggsfordeler i form av prisavslag på varer og tjenester, klarer imidlertid ikke Forbrukerrådet å se at tilleggsfordeler i form av forsikringer stimulerer til kjøpepress eller uheldige impuls kjøp.

I høringsnotatet har Finanstilsynet fremmet et konkret forslag til lovtekst som innebærer at dersom det skal tilbys tilleggsfordeler, så må slike fordeler ikke bare tilbys hvis det handles på kreditt, men også tilbys til kunder som ønsker å betale med debetløsninger. Etter forslaget skal man derfor kun kunne tilby tilleggsfordeler til kredittkunder dersom disse også tilbys til kunder som ønsker å betale med debetløsninger.

Forslaget til forbud vil forhindre at kredittforetak i fremtiden vil kunne lokke til seg kredittkunder gjennom salg av tilleggsfordeler som kun kan oppnås ved kjøp av kredittavtale eller bruk av eksisterende kreditt. Finanstilsynets begrunnelse for forslaget er å redusere gjeldsopptak blant sårbare forbrukere og bidra til at forbrukere skal kunne ta mer informerte og veloverveide valg.

Forbrukerrådet mener at forslaget bidrar til nettopp dette formålet, og støtter Finanstilsynets forslag. Departementet bør utrede om ordningen også bør gjelde betalinger med kontanter, der dette er praktisk mulig og gjennomførbart. Ideelt sett burde tilleggsfordeler, som hovedregel, gjøres tilgjengelig for alle forbrukere, uavhengig av hvilken betalingsløsning som blir brukt.

Forbrukerrådet erkjenner at et forbud mot tilleggsfordeler som utelukkende kobles til kredittopptak kan innebære at forbrukere sjeldnere får tilgang til tilleggsfordeler, fordi tilbyderne vil kunne velge å trekke tilleggsfordelene fra markedet.

Forbrukerrådet vil peke på risikoen for at forbrukere i dag tar opp unødvendig kreditt som en følge av kredittytternes markedsføring av fordeler knyttet til kredittopptak. Forbrukerrådet legger til grunn at utsalgsstedets tap ved å tilby prisavslag som tilleggsfordel, finansieres helt eller delvis med kredittytternes inntekter fra forbrukere som betaler høye renter på slik kreditt. Forbrukerrådet mener at hensynet til økonomisk sårbare forbrukere som får en stadig større rentebyrde må veie tyngre enn bortfallet av eventuelle prisrabatter som andre, og kanskje mer velbemidlede, forbrukere eventuelt ville ha hatt nytte av.

En regulering av tilleggsfordeler ved kredittopptak, slik Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet, vil kunne være et viktig bidrag til å dempe gjeldsbyrden for økonomisk sårbare forbrukere.

Konkurransesvridende effekter

Vi registrerer at Konkurransetilsynet i sitt høringssvar stiller spørsmål ved om forslaget «kunne ha negative virkninger på konkurransen i markedet» og om «målsettingene bak høringsforslaget kunne vært oppnådd på en mindre konkurransebegrensende måte». I et konkurranseperspektiv kan imidlertid dagens praksis, hvor tilleggsfordeler utelukkende innvilges kredittkortholdere, anklages for å være konkurransebegrensende for bankene som tilbyr debetkort.

Aktørene som til nå har subsidiert prisrabatter som tilleggsfordel (finansforetak uten bankkonsesjon og forbrukslånsbankene) vil med få anstrengelser kunne opprette samarbeidsavtaler med noen av de 114 aktørene som har bankkonsesjon i Norge eller noen av de 268 utenlandske bankene som har konsesjon til å yte grenseoverskridende kredittjenester i Norge.

Innplassering av bestemmelse

Forbrukerrådet har for øvrig ingen syn på hvorvidt en ny bestemmelse som regulerer tilleggsfordeler ved kreditt bør inn som et tillegg i § 2-1 annet ledd i ny finansavtalelov, slik Finanstilsynet foreslår, eller om bestemmelsen i stedet bør plasseres i ny § 5-8, slik departementet foreslår.

Oslo, den 1. november 2022

Med vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Jorge B. Jensen (s.)
Fagdirektør

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver